

урок 3 *Правила ведення суперечки. Аргументи і докази.*

Завдання: опрацювати тему, написати опорний конспект у робочий зошит (О. Глазова Українська мова 10 клас, рівень стандарту, стор 165); переглянути відео “Суперечка чи діалог?”, визначити і записати в зошит основну відмінність між ними.

ТЕМА

Правила ведення суперечки

1. Починайте заперечувати тільки тоді, коли ви впевнені, що думка співрозмовника справді суперечить вашій.
2. Спочатку наводьте сильні аргументи (докази), а слабкі залишіть на потім.
3. Посилайтеся на авторитети, яких визнає ваш опонент.
4. Спростовуйте думку опонента фактами.
5. Наголошуйте на хибності аргументів опонента, якщо висновки, що з них випливають, не відповідають дійсності.
6. Не наполягайте на запереченні доказів опонента, якщо вони ясні й очевидні.
7. Стежте, щоб у ваших міркуваннях не було логічних помилок.
8. Під час суперечки намагайтеся переконати опонента, а не вразити його, пам’ятаючи, що повага до чужих переконань — ознака врівноваженої, розумної особистості.
9. Зберігайте спокій під час суперечки. Роздратованість є ознакою слабкості людини. Отже, працюйте над умінням опановувати себе в складних ситуаціях.
10. Правильно вибирайте тон розмови. Ваша інтонація під час суперечки може бути рішучою, упевненою, м’якою або навіть ніжною, але ніяк не грубою. Не можна підвищувати тон чи кричати.
11. Якщо в процесі виступу опонента вам треба щось уточнити, перервіть його промову, але зробіть це правильно: спочатку попросіть вибачення,

потім поставте своє запитання чи озвучте свої докази, після чого нагадайте опонентові, про що він говорив перед тим, як ви його перебили.

12. Під час суперечки не переходьте на особистості, оскільки це вже буде не полеміка двох цивілізованих людей, а примітивна сварка.

13. Якщо в ході суперечки було доведено вашу правоту, поведіть себе гідно: не демонструйте радість від перемоги, не дратуйте опонента фразами: «А я ж казав, що ви не праві!» або: «Я ж казала, що ви помиляєтесь!»

Основна, найважливіша частина публічного виступу, являє собою доказ оратором якоїсь думки чи ідеї. Тому, наскільки успішно він це робить, залежить успіх його виступу.

Оратор **аргументує** свою точку зору, тобто здійснює аргументацію. Під **аргументацією** розуміється процес приведення доказів, пояснень, прикладів для обґрунтування якої-небудь думки перед слухачами або співрозмовником.

Теза – це головна думка (тексту або виступу), виражена словами, це головне твердження оратора, що він намагається обґрунтувати або довести.

Аргументи – це докази, що наводять на підтримку тези. Аргументи – це факти, приклади, твердження, пояснення, словом, усе, що може підтвердити нашу тезу.

Від тези до аргументу можна поставити запитання «чому?», а аргументи відповідають: «тому, що».

Аргументи, які наводить оратор, **бувають двох типів**: аргументи «за» (за свою тезу) і аргументи «проти» (проти чужої тези). Ваші аргументи «за» повинні бути:

- правдивими, опиратися на авторитетні джерела;
- доступними, простими й зрозумілими;
- максимально близькими до думки більшості аудиторії;
- відбивати об'єктивну реальність, відповідати здоровому глузду.

Аргументи «проти» повинні переконати аудиторію в тім, що аргументи, які наводять на підтримку критикованої вами тези, слабкі, не витримують критики.

Важливе правило аргументації: *аргументи треба приводити в системі*. Це значить, що треба продумати, з яких аргументів почати, а якими закінчити.

Доказ, доведення — визначення істинності твердження шляхом встановлення його необхідного зв'язку з іншими твердженнями, прийнятими за істинні. Доведення полягає у висуненні тези (положення, що доводиться), всіх інших можливих **гіпотез** і підшукуванні **аргументів** — істинних тверджень, що впливають на ймовірність гіпотез. Доведення закінчене, якщо жодна гіпотеза, крім тези, неможлива. Доведення буває пряме, якщо істинність тези безпосередньо випливає з аргументів, і непряме, якщо доводиться хибність **альтернативних** гіпотез. Поняття Доведення для кожної теорії вказує на способи, якими аргументи пов'язуються з гіпотезами, й залежить від характеру знань, підсумованих у теорії. Встановлювані формальною логікою правила Доведення загальнозначимі лише в тому розумінні, що порушення їх неприпустиме. Доведення є суто формально-логічним, якщо теза доводиться тільки засобами **формальної логіки**. Таке Доведення вимагає формулювання тез формалізованою мовою логіки у вигляді правильно побудованих формул (п. п. ф.). Тоді при аксіоматичній побудові Доведенням називається скінченна послідовність, що складається з однієї або більше п. п. ф., якщо кожна п. п. ф. в послідовності є або **аксіомою**, або безпосередньо виводиться за одним з правил виводу з попередніх п. п. ф. послідовностей. Доведення пов'язане з **практикою**, яка визначає не тільки істинність аргумента, а й передумови його застосування й використання в розвитку наукових знань.